

Innholdsfortegnelse

Forord	5
DEL I INTRODUKSJON	15
Kapittel 1	
Emnet	17
1.1 Aksjelovenes utdelingsbegrep	17
1.2 Definisjon	22
1.3 Aktualitet	25
1.3.1 Transaksjoner mellom selskap og aksjeeier	25
1.3.2 Misbruksfaren	28
1.3.3 Innholdet i «selskapsinteressen»	30
1.3.4 EU-retten	31
1.4 Oppsummering og anbefaling (til den utålmodige leser)	33
Kapittel 2	
Utdelingsbegrepets historiske utvikling	35
Kapittel 3	
Utdelingsbegrepets betydning og funksjon	40
3.1 Innledning	40
3.2 Utdelingsbegrepets funksjon og formålet med regelen i § 3-6 (1)	41
3.3 Bakgrunn: aksjeeieres særinteresser og risikoen for misbruk av selskapet	44
3.4 Nærmere om utdelingsbegrepet og vern om selskapets kapital .	49
3.5 Fravikelighet.	53
3.5.1 Innledning.	53
3.5.2 Nærmere om adgangen til å fravike regelen i § 3-6 (1) .	54
3.5.3 Vurdering	58
Kapittel 4	
Sentrale høyesterettsavgjørelser	61
4.1 Innledning	61
4.1.1 Rt. 1995 side 1026	61
4.1.2 Rt. 2000 side 2033	63
4.1.3 Rt. 2008 side 385	64

DEL II VILKÅRET OM VERDIOVERFØRING	65
Kapittel 5	
«Overføring av verdier»	67
5.1 Reduksjon i selskapets verdier eller fordel for aksjeeieren?	67
5.1.1 Innledning	67
5.1.2 Selskapets verdier må reduseres	69
5.2 Forholdet til skattelovens utbyttebegrep	74
5.3 Forutsetter verdioverføringsvilkåret reduksjon i balanseførte verdier?	79
5.3.1 Innledning	79
5.3.2 Vurdering	81
5.4 Ulike former for utdeling	84
5.4.1 Kontantutdeling, tingsuttak og utdeling av andre verdier	84
5.4.2 Utdeling som ensidig disposisjon og som ledd i gjensidig disposisjon	86
5.4.3 Åpen utdeling	88
5.4.4 Skjult utdeling	90
Kapittel 6	
Beregning av virkelig verdi	92
6.1 Hvilke prinsipper gjelder ved beregningen av virkelig verdi? . . .	92
6.2 Praktisk betydning	94
6.3 Regnskapsmessige prinsipper for måling av virkelig verdi	94
6.4 Markedsverdi som måleprinsipp og utdelingsbegrepets funksjon	97
6.4.1 Utgangspunkter	97
6.4.2 Individuelle forhold hos aksjeeier som kjøper av selskapets eiendeler	98
6.4.3 Individuelle omstendigheter hos selskapet som selger . .	99
6.5 Konklusjon	102
6.6 Prinsippets betydning for hva som kan være gjenstand for utdeling	103
6.7 Særlig om immaterielle eiendeler som gjenstand for verdioverføring	104
6.7.1 Skillet mellom identifiserbare og ikke-identifiserbare immaterielle eiendeler	104
6.7.2 Nærmere om identifiserbare immaterielle eiendeler som gjenstand for verdioverføring	105
6.7.3 Nærmere om ikke-identifiserbare immaterielle eiendeler som gjenstand for verdioverføring	107

6.8 Oppsummering: prinsippets betydning for vilkårene i selskapets disposisjoner	108
--	-----

Kapittel 7

Bruksretter og tjenester, derunder kreditt og sikkerhetsstillelse.	110
7.1 Terminologi: bruksretter og tjenester, kreditt og sikkerhetsstillelse	110
7.1.1 «Bruksrett», derunder «kreditt»	110
7.1.2 «Tjenester», derunder «sikkerhetsstillelse»	111
7.1.3 Garantier	112
7.2 Aksjelovenes regulering av bruksretter og tjenester.	114
7.2.1 Alminnelige utgangspunkter	114
7.2.2 Særlig om kreditt og sikkerhetsstillelse (garantier)	115
7.3 Problemstillinger	120
7.4 Verdsetting til virkelig verdi: observerbar eller estimert markedspris	122
7.5 Verdsetting av løpende ytelser.	124
7.5.1 Utgangspunkter	124
7.5.2 Selskapet har ensidig oppsigelsesadgang	125
7.6 Særlig om markedsverdi som objektiv verdsettingsmetode	127
7.6.1 Individuelle omstendigheter påvirker ikke verdien av partenes ytelser.	127
7.6.2 Bruk av skatterettslige kilder om armlengdeprinsippet i skatteloven § 13-1	130
7.6.3 Betydningen av verdsettingsmetodens objektive karakter	133
7.7 Prising av bruksretter og tjenester.	136
7.7.1 Aksjeeier gir selskapet en bruksrett eller tjeneste.	136
7.7.2 Selskapet gir aksjeeier en bruksrett eller en tjeneste.	137
7.8 Bruksretter og tjenester til underpris: gjelder det et krav om tappt inntekt?	138
7.8.1 Innledning.	138
7.8.2 Gjelder det et krav om tappt inntekt?	141
7.8.3 Utsyn: forholdet til svensk rett	143
7.9 Innholdet i kravet om tappt inntekt	145
7.9.1 Innledning.	145
7.9.2 Kriteriet «reelt inntektsgivende handlingsalternativ»	146

Kapittel 8

Vilkåret om verdioverføring: identifikasjon av det faktiske grunnlaget .	152
8.1 Innledning	152
8.2 Har aksjeeier en ytelsesplikt overfor selskapet?.	154
8.2.1 Innledning.	154
8.2.2 Bruken av skatterettslige kilder.	155
8.2.3 Ytelsesplikt for aksjeeier krever forankring i avtale.	157
8.2.4 Nærmere om vurderingen av aksjeeiers ytelsesplikt	159
8.2.4.1 Innledning	159
8.2.4.2 Avtalens formelle karakter	159
8.2.4.3 Avtalens innhold.	160
8.2.4.4 Den interne saksbehandlingen	163
8.2.4.5 Betydningen av aksjelovenes bestemmelser.	164
8.2.5 Utfallet av vurderingen	165
8.3 Disposisjonens omfang: identifikasjon av partenes ytelser.	166
8.3.1 Skillet mellom sammenkoblede avtaler/ytelser og separate avtaler/ytelser.	166
8.3.2 Utgangspunkt: sammenhengen mellom avtalene/ ytelsene.	172
8.3.3 Nærmere om avgrensningen	174
8.4 Bortfall av avtalen fordi aksjeeiers ytelsesplikt er ettergitt.	177
8.4.1 Innledning.	177
8.4.2 Ettergivelse forut for selskapets ytelse.	178
8.4.3 Ettergivelse i etterkant av selskapets ytelse	179
8.4.4 Ettergivelse må avgrenses mot andre bortfallsgrunner.	180
8.5 Ytelser uten virkelig verdi for selskapet	182
8.5.1 Innledning.	182
8.5.2 Ytelser som etter sin art er uten virkelig verdi	182
8.5.3 Aksjeeier er ute av stand til å oppfylle ytelsesplikten.	184
8.5.3.1 Innledning	184
8.5.3.2 Når er aksjeeier ute av stand til å oppfylle ytelsesplikten?	186

Kapittel 9

Likevektnormen	192
9.1 Innledning	192
9.2 Bakgrunn	193
9.3 Et blikk utover: likevektnormen i fremmed rett og i EU-retten	197
9.4 Likevektnormen de lege lata	199

Kapittel 10

Utdelingsbegrepet der selskapet betaler en utgift som påhviler aksjeeier	204
10.1 Rt. 2000 side 2033 og grensen mellom selskapets og aksjeeiers forpliktelser	204
10.2 Utgangspunkter om grensen mellom selskapets og aksjeeiers forpliktelser	205
10.3 Rt. 2000 side 2033 og kravet om «klar særfordel for ... aksjeeierne»	207
10.4 Forhold som kan belyse avgrensningskriteriet «klar særfordel ...»	209
10.4.1 Innledning	209
10.4.2 Forhold som belyser kriteriet «klar særfordel»	210

Kapittel 11

Vurderingstidspunktet «dagen for overføringen»	213
11.1 Innledning	213
11.2 Problemstilling	214
11.3 Bakgrunn og betydning	216
11.4 Nærmere om vurderingstidspunktet	218

DEL III UTDELINGSBEGREPETS PERSONELLE REKKEVIDDE .. 221**Kapittel 12**

Avgrensningskriteriet «direkte eller indirekte til gode»	223
12.1 Innledning	223
12.2 Avgrensningskriteriet «direkte eller indirekte til gode»	225
12.3 Typetilfeller: Tredjeperson mottar verdioverføring til gode for aksjeeier	229
12.3.1 Selskapet betaler aksjeeiers forpliktelse	229
12.3.2 Overføring til tredjeperson som opptrer som aksjeeiers mellommann	230
12.3.3 Verdioverføring fra datterselskap til morselskapets aksjeeier	231
12.3.4 Verdioverføring mellom søsterselskaper	232
12.3.5 Verdioverføring til aksjeeiers nærstående	234
12.3.6 Overføring fra selskapet til organisasjoner og andre formål etter pålegg fra aksjeeier	235
12.4 Den subjektive rekkevidden skal prøves konkret	237
12.5 Ulovlig utdeling: «direkte eller indirekte til gode» og Rt. 2008 side 385	239
12.5.1 Innledning	238

12.5.2 Rt. 2008 side 385 og tredjepersons ansvar for tilbakeføring	240
12.6 Overføring til person som opphører å være aksjeeier eller som blir aksjeeier	243
12.7 Verdioverføring til såkalte «hybridinvestorer»	248
Kapittel 13	
Verdioverføring «fra selskapet»	252
13.1 Innledning	252
13.2 Aksjeeier tilordnes en inntekt som reelt sett tilhører selskapet	253
13.3 Overføring fra datterselskap til morselskapets aksjeeier: overføring fra morselskapet?	254
13.4 Tredjeperson opptrer som selskapets mellommann	257
DEL IV VILKÅRET OM ÅRSÅKSSAMMENHENG	259
Kapittel 14	
Innledning om årsaksvilkåret	261
14.1 Utgangspunkter	261
14.2 Fremstillingen videre.	263
Kapittel 15	
Skillet mellom forretningsdisposisjoner, utdeling og gaver	264
15.1 Bakgrunn	264
15.2 Forretningsdisposisjoner	266
15.2.1 Utgangspunkter	266
15.2.2 Terminologisk presisering	268
15.2.3 Nærmere om disposisjonens formål som avgrensningskriterium.	269
15.2.4 Oppsummering	274
15.2.5 Selskapsinteressen i rettspraksis	276
15.2.6 Årsaksvurderingen i Rt. 1995 side 1026	277
15.2.7 Årsaksvurderingen i Rt. 2008 side 385	282
15.2.8 Konklusjon	283
15.3 Gaver	284
15.3.1 Gaveregelen i aksjelovene § 8-6	284
15.3.2 Gavebegrepet. Avgrensningen mot utdelingsbegrepet	285
Kapittel 16	
Nærmere om anvendelsen av årsaksvilkåret	287
16.1 Innledning	287
16.2 Årsaksvilkårets subjektive karakter	288

16.3 Forhold som kan belyse avgrensningen mot forretningsdisposisjoner.	290
16.4 Forhold som kan belyse avgrensningen mot gaver	296
16.5 «Samvirkende årsaker».	298
16.6 Hel eller delvis årsakssammenheng.	299
16.7 Vurderingstidspunkt	301
16.8 Bevisføringsplikten	302
16.8.1 Utgangspunkter	302
16.8.2 Nærmere om bevisføringsplikten	304
16.9 Beviskravet	306
16.10 Bevisreglenes rekkevidde der tredjeperson er mottaker av verdioverføring	310
 DEL V GRENSEN MELLOM § 3-6 (1), § 3-8 OG § 3-9 (1) 1. PKT.	 315
 Kapittel 17	
Avgrensningen mellom § 3-6 (1), § 3-8 og § 3-9 (1) 1. pkt.	317
 Kapittel 18	
Avgrensningen mellom § 3-6 og § 3-8	318
18.1 Innledning	318
18.2 Utdeling i avtale som omfattes av § 3-8: Anvendes både § 3-6 (1) og § 3-8?	320
18.3 Sammenhengen mellom innholdet i § 3-8 og utdelingsbegrepets innhold	324
18.3.1 Utgangspunkt	324
18.3.2 Særlig om ordlyden «pris og andre vilkår som er vanlige for slike avtaler»	325
18.3.3 Særlig om ordlyden «rimelig likevekt»	330
 Kapittel 19	
Utdelingsbegrepet i konsernsammenheng	331
19.1 Anvendelsen av utdelingsbegrepet ved konserninterne transaksjoner	331
19.2 Konsernforholdenes betydning	333
19.2.1 Innledning.	333
19.2.2 Sammenkoblede avtaler/ytelser	333
19.2.3 Selskapsinteressens betydning ved anvendelsen av årsaksvilkåret	334

Registre	336
Lover og direktiver	336
EU-direktiver	337
Retningslinjer	337
Forarbeider	338
Uttalelser mv. fra forvaltningsorganer	339
Rapporter og andre publikasjoner	339
Avisartikler og avisinnlegg	340
Rettsavgjørelser	341
Litteratur	342
Stikkordregister	351